

Till

Länsstyrelsen Gotlands län

YTTRANDE

Dnr 1303-2022 angående ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för uppförande och drift av vindpark Aurora i Egentliga Östersjön, inom Sveriges ekonomiska zon

I detta yttrande tillämpas samma definitioner som använts i Bolagets tillståndsansökan av den 11 mars 2022 och komplettering av tillståndsansökan av den 31 januari 2023 ("Natura 2000-kompletteringen"). Vidare tillämpas löpande bilagering.

Bolaget har tagit del av Länsstyrelsens underrättelse av den 3 juli 2023 och inkomna remissyttranden och får med anledning härav anföra följande.¹

A. Remissinstansernas inställning

1. Naturvårdsverket, Kustbevakningen, Transportstyrelsen, Mörbylånga kommun, SPF, SFPO, SGI, SGU, Sjöfartsverket, Trafikverket, Region Gotland, Linnéuniversitetet och Uppsala universitet har avstått från att yttra sig eller enbart framfört synpunkter av generell karaktär som inte föranleder ett särskilt bemötande från Bolagets sida. Bolagets uppfattning är att nämnda remissinstanser inte har någon erinran mot att sökt Natura 2000-tillstånd meddelas.
2. Bolagets uppfattning är även att HaV tillstyrker sökt Natura 2000-tillstånd under förutsättning att vissa ytterligare skyddsåtgärder med hänsyn till tumlare föreskrivs villkorsvis. Bolagets bemötande av HaV:s synpunkter och förslag till justerade villkor framgår under avsnitt C.1 nedan. Jordbruksverkets och Sveriges

¹ Detta yttrande har tagits fram tillsammans med experter från NIRAS avseende tumlare, Ottvall Consulting och Structor avseende fågel samt AFRY i egenskap av ansvarig MKB-författare.

lantbruksuniversitets ("SLU") synpunkter med avseende på tidsrestriktioner för tumlare sammanfaller med dem som HaV framfört.

3. SMHI har framfört synpunkter om att vindkraftverken kan påverka luftströmningen i vissa avseenden – och att denna effekt behöver kvantifieras. Denna synpunkt bemöts under avsnitt C.7 nedan. Bolagets uppfattning är dock att SMHI inte motsätter sig tillåtligheten av den ansökta verksamheten.
4. Gotlands Ornitologiska Förening, BirdLife Sverige, Naturskyddsföreningen Gotland (dessa benämns samlat "Fågelföreningarna"), Försvarsmakten och ett antal privatpersoner har motsatt sig att sökt Natura 2000-tillstånd meddelas. Det är dock endast Fågelföreningarna som framfört sådana skäl som ska beaktas inom ramen för en Natura 2000-prövning. Tillåtlighetsprövningen med hänsyn till andra intressen än de specifika Natura 2000-intressena (exempelvis försvarsintresset, påverkan på landskapsbilden m.m.) prövas i stället inom ramen för tillståndsprövningen enligt SEZ.

B. Disposition, ansökans gränssnitt mot SEZ

B.1 Yttrandets disposition

5. Flera av de inkomna synpunkterna är till sin art och omfattning likartade. Bolaget väljer därför att som utgångspunkt bemöta synpunkterna tematiskt. Inkomna synpunkter med avseende på *tumlare, fågel, naturtyper, sjöfart, olyckor och risk* samt *avveckling* bemöts under avsnitten C.1 – C.6 nedan. SMHI:s synpunkt om att *effekter av luftströmningen från vindkraftverken* behöver kvantifieras bemöts under avsnitt C.7 nedan.
6. Ett antal synpunkter som framförts, i huvudsak från Fågelföreningarna, är i stort sett samma som redan har bemötts av Bolaget i Natura 2000-kompletteringen. I dessa fall ser Bolaget inget materiellt värde för prövningen att bemöta och upprepa *samma sak* ytterligare en gång. I dessa delar åberopar Bolaget vad som tidigare har anförts.

B.2 Konsoliderad villkorskatalog

7. För att ge en samlad bild över Bolagets tidigare föreslagna villkorskatalog jämte justerade och nytt villkorsförslag, har en konsoliderad villkorskatalog tagits fram, se

Bilaga G. Denna nya konsoliderade villkorskatalog i Bilaga G ersätter därmed den föreslagna villkorskatalogen i Bolagets tillståndsansökan.

B.3 Gränssnitt mot SEZ

8. En stor del av Fågelföreningarnas synpunkter, men till viss del även synpunkter från andra remissinstanser, är en sammanblandning av synpunkter på vad som ska prövas inom ramen för ett Natura 2000-tillstånd respektive enligt ett SEZ-tillstånd.
9. Det är Bolagets uppfattning att prövningsramen av vad som ska prövas enligt Natura 2000 respektive enligt SEZ förblir tydlig och alltjämt ska upprätthållas. För att upprätthålla detta gränssnitt mot SEZ bör synpunkter hänförliga till SEZ inte bemötas i denna prövning. Detta är särskilt viktigt när det gäller utformning av villkor inom tillståndsprocesserna för Natura 2000 respektive SEZ. De villkor som avser att skydda Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna bör därför uteslutande regleras i Natura 2000-tillståndet. En sådan ”uppdelning” av villkorskatalogerna och dess syfte tillämpas även av regeringen vid prövningen av tillstånd till två havsbaserade vindparker i Kattegatt i Sveriges ekonomiska zon i ärendena KN2023/01077 (Galatea-Galene) respektive KN2023/01060 (Kattegatt Syd).²
10. Denna lagtekniska uppdelning innebär att Bolaget inte bemöter synpunkter hänförliga till SEZ-tillståndsprocessen i denna prövning. Med anledning av inkomna synpunkter har Bolaget valt att sammanställa en tabell med läshänvisningar till relevanta avsnitt i Bolagets tillståndsansökan enligt SEZ där respektive sakfråga behandlas, se Bilaga H.

² Regeringens beslut den 15 maj 2023 i ärende KN2023/01077 samt beslut den 15 maj 2023 i ärende KN2023/01060.

C. Bemötande av synpunkter

C.1 Tumlare

C.1.1 HaV:s synpunkter

11. Som Bolaget anført under avsnitt A ovan tillstyrker HaV att sökt Natura 2000-tillstånd meddelas under förutsättning att vissa ytterligare skyddsåtgärder föreskrivs villkorsvis.
12. HaV:s synpunkter avser krav på en *förlängd tidsrestriktion för pålningsljud och seismiska undersökningar, rutin för att omedelbart kunna avbryta pålningsarbetet samt krav på upprättande en avvecklingsplan* som tar hänsyn till Natura 2000-bestämmelserna.
13. Bolagets inställning till dessa synpunkter redogörs för under avsnitt C.1.2 – C.1.3. Synpunkten om avvecklingsplan bemöts under avsnitt C.6.
- C.1.2 Villkor (3) och (9): tidsrestriktioner för pålning och geofysiska undersökningar
14. Som ett *extra* skydd för honor och kalvar anser HaV att den föreslagna tidsrestriktionen (1 maj – 30 september) i villkor (3) och (9) ska utvidgas till oktober månads utgång.
15. Bolaget tillmötesgår HaV:s synpunkt och föreslår att villkor (3) respektive villkor (9) justeras enligt nedan.

	Ändringsversion	Ren version
(3)	För att begränsa beteendepåverkan hos tumlare får undervattensljud från ett pålningslag inte överstiga $SPL_{RMS-fast, VHF} = 100$ dB re. 1 μ Pa viktat för tumlare vid a) ett avstånd om 9,4 kilometer från pålningsplatsen, samt b) under perioden 1 maj – 30 september 31 oktober inom någon del av Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna.	För att begränsa beteendepåverkan hos tumlare får undervattensljud från ett pålningslag inte överstiga $SPL_{RMS-fast, VHF} = 100$ dB re. 1 μ Pa viktat för tumlare vid a) ett avstånd om 9,4 kilometer från pålningsplatsen, samt b) under perioden 1 maj – 31 oktober inom någon del av Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna.
(9)	Under perioden 1 maj – 30 september 31 oktober får	Under perioden 1 maj – 31 oktober får undervattensljudnivåer från

	Ändringsversion	Ren version
	undervattensljudnivåer från seismiska undersökningar inte överstiga värdet $SPL_{RMS-fast,VHF} = 100$ dB re. 1 μ Pa inom Natura 2000-området.	seismiska undersökningar inte överstiga värdet $SPL_{RMS-fast,VHF} = 100$ dB re. 1 μ Pa inom Natura 2000-området.

16. I övrigt uppfattar Bolaget HaV:s yttrande på så sätt att myndigheten anser att det ”grundskydd” som Bolaget föreslagit, innefattande akustiska metoder för att mota bort eventuella tumlare, användning av mjuk uppstart och ramp-up, användning av ljuddämpande åtgärder vid pålning samt realtidsmätningar av undervattensljud för att kontrollera tröskelvärden, är tillräckligt för att säkerställa ett omfattande skydd för tumlare.
- C.1.3 Villkor (6): Åtgärder vid ett överskridande av tröskelvärdet för beteendepåverkan hos tumlare
17. Bolaget har i möjligaste mån försökt tillgodose HaV:s framförda krav på ändring (och skärpning) av villkor (6). Sammantaget är det Bolagets uppfattning att de nu föreslagna justeringarna ligger i linje med vad HaV har yrkat.
18. HaV anser att skrivningen i villkor (6) ”*så långt som möjligt med hänsyn till säkerheten*” medger ett tolkningsutrymme avseende när åtgärder behöver vidtas vid ett överskridande. Enligt HaV behöver villkoret omformuleras så att det förtydligas att en rutin ska finnas för att åtgärder ska kunna vidtas *omedelbart* vid ett överskridande. HaV godtar inte heller att tröskelvärdet för beteendepåverkan i villkor (3) tillåts att överskridas på nytt vid efterföljande pålning eller vid två av fem efterföljande pålningar.
19. Bolaget har förståelse för HaV:s inställning och instämmer i att det är av vikt att tumlare skyddas så långt som möjligt. Det är dock Bolagets uppfattning att HaV:s framförda krav i denna del behöver nyanseras något med hänsyn till att säkerheten för människors liv och hälsa ska kunna garanteras och att villkoret förblir proportionerligt.
- C.1.3.1 *Fastställande av rutin*
20. HaV har yrkat att det ska finnas en rutin och beredskap för att omedelbart kunna avbryta arbetet. Bolaget har justerat villkor (6) så att det tydligt framgår att det ska

finnas en rutin för att omedelbart kunna avbryta arbetet, men med tillägget att avbrytandet ska ske omedelbart efter att säkerheten för människors liv och hälsa vid anläggningsarbetena kan garanteras. Vidare föreslår Bolaget att rutinen ska tillställas tillsynsmyndigheten innan pålningsarbetena får påbörjas.

21. Ett straffsanktionerat villkor innebärande att Bolaget är skyldigt att *omedelbart* avbryta pålningsarbetena innan säkerheten för människors liv och hälsa kan garanteras kan inte godtas. Om Bolaget måste avbryta pågående pålning innan fundamentet är tillräckligt förankrat i havsbotten så kan det rasa mot exempelvis anläggningsfartyget eller rasa vid ett senare tillfälle när anläggningsarbeten företas. En pågående pålning kan därför inte – av säkerhetsskäl – stoppas förrän det har säkerställts att fundamentet är tillräckligt förankrat i havsbotten. Enligt Bolagets förmenande är det även angeläget att fundamentet är tillräckligt förankrat i havsbotten ur ett miljöskydds- och sjösäkerhetsperspektiv. Detta måste under alla omständigheter återspeglas i villkoret.
22. Bolagets uppfattning är att HaV:s krav på ett omedelbart avbrytande av arbetet tar avstamp i den generella utgångspunkten att ett överskridande av det aktuella tröskelvärdet för beteendepåverkan kan orsaka en stor negativ påverkan på tumlare. Enligt HaV får det förstås att ett (enskilt) överskridande av tröskelvärdet för beteendepåverkan i detta område kan leda till risk för att bevarandet av arten på ett betydande sätt försvåras.
23. Bolaget delar inte HaV:s uppfattning att ett enda enskilt överskridande av det aktuella tröskelvärdet för beteendepåverkan kan orsaka en så stor negativ påverkan på tumlare och leda till risk för att bevarandet av arten på ett betydande sätt försvåras.
24. Ett skäl till detta är att Bolagets föreslagna tröskelvärde för beteendepåverkan är ett mycket konservativt tröskelvärde. Som exempel kan nämnas att de danska riktlinjerna anger att tröskelvärdet för beteendepåverkan hos tumlare vid pålningsljud viktat för tumlare (VHF) ligger på 103 dB.³ Det är alltså inte säkert att ett överskridande av det aktuella tröskelvärdet som föreslås i villkor (3) om 100 dB

³ Danish Energy Agency, *Guideline for underwater noise – Installation of impact or vibratory driven piles*, mars 2023.

kommer att leda till ett faktiskt undvikandebeteende hos tumlaren. Sett till de danska riktlinjerna så innehåller alltså det förslagna tröskelvärde för när beteendepåverkan uppkommer hos tumlare en viss inbyggd marginal.

25. Ett annat skäl är att om det – mot förmodan – skulle ske ett undvikandebeteende så är det i så fall endast fråga om ett *mycket kortvarigt undvikandebeteende hos tumlaren från en viss utökad yta* (dvs. en temporär utökad habitatsförlust) under den tid det tar för Bolaget att förankra fundamentet på havsbotten så att säkerheten för människors liv och hälsa kan garanteras. Som mest handlar det alltså om några timmar som en temporär utökad habitatsförlust kan uppkomma. Med hänsyn till det omfattande grundskydd, innefattandes bl.a. mjuk uppstart och ramp-up, som redan tillämpas och att tröskelvärde är beräknat utifrån ett *worst case* – så kommer alltså inte ett överskridande att medföra någon risk för skadlig påverkan hos tumlare i form av PTS eller TTS.

26. Enligt Bolagets förmenande måste denna temporära utökade habitatsförlust för tumlaren (som inte bedöms medföra någon betydande negativ eller skadlig påverkan hos tumlare) vägas mot de allvarliga säkerhetsriskerna för människors liv och hälsa som ett *omedelbart avbrytande* av pålningsarbetet kommer medföra. Bolagets uppfattning är därför att det inte är rimligt eller motiverat ur skyddssynpunkt att föreskriva en sådan strikt och långtgående skyddsåtgärd som HaV förordar.⁴

C.1.3.2 När pålningsarbetet ska stoppas

27. HaV anser att villkoret om överskridande måste omformuleras så att det inte tillåter ett överskridande. HaV har synpunkter på villkorets konstruktion att om värdena överskrids vid efterföljande pålning eller vid två av fem efterföljande pålningar ska arbetet stoppas och en plan för att undvika fortsatta överskridanden ska lämnas in till tillsynsmyndigheten och godkännas innan arbetet kan fortsätta. Motsvarande villkorskonstruktion har emellertid föreskrivits i Natura 2000-tillstånd och tillstånd enligt SEZ för den havsbaserade vindparken Kriegers Flak respektive Natura 2000-tillstånd för den havsbaserade vindparken Triton – varför Bolagets

⁴ Det kan vidare noteras att ett krav på omedelbart avbrytande av pågående pålning inte heller föreskrivs i de danska riktlinjerna (se Danish Energy Agency, *Guideline for underwater noise – Installation of impact or vibratory driven piles*, mars 2023).

villkorskonstruktion får anses vara godtagbar för att säkerställa ett erforderligt skydd för tumlare.⁵

28. Bolaget föreslår en betydande skärpning av villkoret från två av fem efterföljande pålningar till vid någon av efterföljande fem pålningar.
29. Eftersom anläggningsarbetena föregås av rigorösa mätningar och undersökningar och eftersom ett överskridande av tröskelvärdet skulle vara resultatet av på platsen oförutsägbara avvikande förutsättningar – och tröskelvärdet dessutom föreskrivs i ett villkor förenat med straffansvar – måste ett överskridande betraktas som en ytterst extraordinär händelse, dvs. ett avvikelsefall. Bolaget anser därför att det är rimligt att den nuvarande villkorskonstruktionen med att åtgärder ska vidtas i två steg behålls. Närmare bestämt att Bolaget i ett första steg ska anmäla överskridandet till tillsynsmyndigheten och vidta åtgärder för att tröskelvärdet innehålls. Om det sker ytterligare ett överskridande vid någon av de fem efterföljande pålningarna ska Bolaget i ett andra steg inge en åtgärdsplan som måste godkännas av tillsynsmyndigheten innan Bolaget får fortsätta med pålningsarbetet. Ett överskridande kan bero på många faktorer så som avvikande förhållanden på den enskilda platsen som inte kunnat förutses, men enkelt kan åtgärdas av Bolaget. En annan faktor kan vara avvikande mätresultat som uppstått till följd av yttre omständigheter utanför Bolagets kontroll. Med hänsyn till vad som framförts ovan, särskilt vad gäller att ett enskilt överskridande inte skulle innebära någon betydande påverkan på tumlare, är det sammantaget en orimligt långtgående och betungande åtgärd för Bolaget att behöva invänta ett godkännande från tillsynsmyndigheten redan vid ett första överskridande.

C.1.3.3 *Ändring av villkor 6*

30. Bolaget föreslår att villkor (6) justeras enligt nedan.

⁵ Se regeringens beslut den 19 maj 2022 i ärende M2018/02437 och Länsstyrelsen Skånes beslut den 15 mars 2023 i ärende med dnr 521-406-2019 respektive Länsstyrelsen Skånes beslut den 4 juli 2023 i ärende med dnr 521-50553-2021.

	Ändringsversion	Ren version
(6)	Om angivet värde i villkor (3) överskrids ska åtgärder vidtas för att minska ljudet från pålningen, så långt det är möjligt med hänsyn till säkerheten en av Bolaget fastställd rutin tillämpas för att omedelbart kunna avbryta arbetet så snart säkerheten för människors liv och hälsa vid anläggningsarbetena kan garanteras. Rutinen ska tillställas tillsynsmyndigheten innan pålningsarbetena får påbörjas. Därefter ska överskridandet Ett överskridande ska anmälas till tillsynsmyndigheten och åtgärder vidtas för att värdena tröskelvärde ska innehållas vid fortsatt pålningsarbete. Om värdena värdet överskrids vid någon av efterföljande fem pålningar eller vid två av fem efterföljande pålningar, ska pålningsarbetet stoppas och en åtgärdsplan upprättas för att undvika fortsatta överskridanden. Åtgärdsplanen ska lämnas in till tillsynsmyndigheten för godkännande innan pålningsarbetet får fortsätta.	Om angivet värde i villkor (3) överskrids ska en av Bolaget fastställd rutin tillämpas för att omedelbart kunna avbryta arbetet så snart säkerheten för människors liv och hälsa vid anläggningsarbetena kan garanteras. Rutinen ska tillställas tillsynsmyndigheten innan pålningsarbetena får påbörjas. Ett överskridande ska anmälas till tillsynsmyndigheten och åtgärder vidtas för att tröskelvärde ska innehållas vid fortsatt pålningsarbete. Om värdet överskrids vid någon av efterföljande fem pålningar, ska pålningsarbetet stoppas och en åtgärdsplan upprättas för att undvika fortsatta överskridanden. Åtgärdsplanen ska lämnas in till tillsynsmyndigheten för godkännande innan pålningsarbetet får fortsätta.

C.1.4 Realtidsmätning av undervattensljud

31. HaV har även framfört synpunkter rörande realtidsmätning av undervattensljud under avvecklingsfasen. Bolaget uppfattar att denna synpunkt inte är kopplad till HaV:s villkorade tillstyrkan om Natura 2000-tillstånd kan meddelas eller inte. Bolaget ser dock ett värde i att bemöta även detta.
32. Bolaget har ingen erinran mot att det förtydligas att realtidsmätning av undervattensljud även ska ske under avvecklingsfasen. Hur denna realtidsmätning ska gå till bör dock inte preciseras villkorsvis utan lämpligen hanteras inom ramen för

avvecklingsplanen eller kontrollprogrammet. Med hänsyn till att avvecklingsfasen ligger cirka 50 år fram i framtiden, är det enligt Bolagets förmenande varken ändamålsenligt eller förenligt med kravet på bästa möjliga teknik att redan nu detaljreglera detta i villkor (jfr villkor 4).

C.2 Fågel

C.2.1 Remissmyndigheternas synpunkter

33. Naturvårdsverket har meddelat att verket avstår från att yttra sig i ärendet. Med anledning av Naturvårdsverkets roll som expertmyndighet på fågel, samordnande roll med Natura 2000 arbetet hos myndigheter samt allmänna skyldighet att se till att naturtyper/livsmiljöer i Natura 2000-områden inte försämras eller att skyddade arter störs på ett betydande sätt – uppfattar Bolaget det som att Naturvårdsverkets avstående från att yttra sig bör förstås som att Naturvårdsverket inte har någon erinran mot att sökt Natura 2000-tillstånd meddelas.
34. Det har inte heller inkommit något yttrande från Länsstyrelsen Kalmar eller Länsstyrelsen Gotland innehållande synpunkter/invändningar mot att ett Natura 2000-tillstånd kan meddelas med hänsyn till påverkan på utpekade fågelarter.

C.2.2 Övriga inkomna synpunkter

35. Inkomna synpunkter med avseende på fågel har inkommit från Fågelföreningarna. De synpunkter som faller inom Natura 2000-prövningsramen, och som Bolaget inte har bemött tidigare, bemöter Bolaget nedan.

C.2.3 Natura 2000-tillstånd krävs i förhållande till Natura 2000-områdena Stora Karlsö respektive Lilla Karlsö

36. Fågelföreningarna vidhåller att Bolaget borde ansöka om Natura 2000-tillstånd även avseende *Stora Karlsö* (SE0340023) och *Lilla Karlsö* (SE0340025) med hänsyn till alkor. Som stöd härför hänvisar Fågelföreningarna till allmänna formuleringar i bevarandeplanerna⁶ och menar att dessa *ska tolkas så* att alkor (sillgrisslor och

⁶ Länsstyrelsen Gotlands Län, *Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340023 Stora Karlsö*, dnr. 511-3748-2017 och Länsstyrelsen Gotlands Län, *Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340025 Lilla Karlsö*, dnr. 511-3748-2017.

tordmular) bör anses vara ”prioriterade”⁷ inom områdena och därmed omfattas av Natura 2000-bestämmelserna. Med hänsyn till detta samt till Karlsöarnas ekologiska betydelse för respektive arts populationer menar Fågelföreningarna att vindpark Aurora skulle få en negativ påverkan på bevarandevärdena för områdena, och att Bolagets ansökan om Natura 2000-tillstånd även bör omfatta Karlsöarna.

37. Sillgrisslor och tordmular är inte utpekade vare sig för Hoburgs bank och Midsjöbankarna, Stora Karlsö eller Lilla Karlsö och omnämns inte heller i områdenas bevarandemål. Bolaget delar inte Fågelföreningarnas uppfattning att enbart generella (och allmänna) omnämningen i en bevarandeplan är tillräckligt för att arterna ska anses vara (formellt) skyddade enligt Natura 2000-bestämmelserna.
38. Eftersom sillgrisslor och tordmular inte är utpekade arter i någon av bevarandeplanerna är det alltså Bolagets uppfattning att påverkan på sillgrisslor och tordmular inte ska prövas utifrån Natura 2000-regelverket utan i stället ska beaktas och prövas enligt SEZ. Påverkan på dessa arter har därför grundligt konsekvensbedömts i Bolagets ansökan om SEZ-tillstånd och i den efterföljande SEZ-kompletteringen.⁸
39. Även om påverkan på sillgrisslor och tordmular inte ingår som en del i Natura 2000-prövningen finner Bolaget det nödvändigt att, med hänsyn till Fågelföreningarnas sammanblandning av vad som ingår i prövningsramen för Natura 2000 respektive SEZ, upplysa Fågelföreningarna om vad som framförts i SEZ avseende påverkansbedömningarna på sillgrissla och tordmule.

⁷ Fågelföreningarnas användning av begreppet bör inte förväxlas med dess innebörd enligt artskyddslagstiftningen. Med prioriterad art avses en art som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller bilaga 4 till förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har markerats med P. Detta innebär att arten är prioriterad enligt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG). Prioriterade fågelarter listas i bilaga 1 till fågeldirektivet (92/43/EEG). Varken sillgrissla eller tordmule är prioriterade arter enligt artskyddslagstiftningen.

⁸ Se särskilt avsnitt 3.1 i Bilaga F.1 till Bolagets komplettering den 13 juli 2023 till ansökan om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon (ärende med dnr 531-5716-2022, Länsstyrelsen Gotlands län) (”SEZ-kompletteringen”).

40. Området för Aurora är inte ett viktigt område för alkorna, även om det i viss utsträckning används för viloplats och födosök.⁹ Konsekvenserna för sillgrissla och tordmule bedöms därför vara *försumbara* även vid ett worst case-antagande. Det kan därmed konstateras att även om sillgrisslor och tordmular *de facto* hade varit utpekade för Karlsöarna så är området för Aurora av begränsad betydelse för arterna, varför det även på denna grund saknas skäl för Bolaget att inkludera Karlsöarna i förevarande prövning.
41. Mot bakgrund av vad som har anförts ovan vidhåller Bolaget att den avgränsning av relevanta Natura 2000-områden som gjorts är korrekt. Skälen till detta har Bolaget redogjort för under avsnitt A.1 i Natura 2000-kompletteringen. Vidare kan det konstateras att Länsstyrelsen inom ramen för samrådet delar Bolagets bedömning att en Natura 2000-prövning endast aktualiseras i förhållande till Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna.
- C.2.4 Alfågel
- C.2.4.1 *Bristfälligt underlag*
42. Fågelföreningarna har i sitt yttrande anført att det av Bolaget ingivna underlaget avseende alfågeln är bristfälligt och inte anses tillräckligt för att påverkan ska kunna bedömas. Vidare menar Fågelföreningarna att det framstår som att Bolaget har ändrat sin beskrivning när den har ifrågasatts, och kritiserar att Bolaget har redovisat genomförda inventeringar i form av sammanställningar för samtliga sjöfåglar och inte några konkreta observationer av alfågel eller deras sträckriktning till havs.
43. Fågelföreningarna saknar fog för sådana påståenden. Bolaget utesluter inte heller att Länsstyrelsens försenade utskick av Bilaga E.1 till Natura 2000-kompletteringen i viss mån kan ha påverkat Fågelföreningarnas uppfattning om huruvida underlaget är bristfälligt eller inte. Fågelföreningarnas yttrande om det bristfälliga underlaget

⁹ Det beror *dels* på att sillgrissla och tordmule under större delen av året endast förekommer inom området i relativt låga tätheter (dvs. <1 individ/km², men vid vissa tillfällen kan tätheten vara högre), *dels* på att vindpark Aurora är lokaliserad på ett stort avstånd från Karlsöarna och att häckande alkor därför ytterst sällan flyger dit för att födosöka. Därtill är tillgången på fisk inom området inte (utöver tillfälligtvis) särskilt god. En annan faktor som talar för att det finns begränsat med föda inom området för vindpark Aurora är att tordmular – när de i enstaka fall flyger långt bort från kolonin – flyger till Hoburgs bank och inte till Aurora. För ytterligare beskrivningar avseende utförda studier av alkor, förekomsten och tätheten av desamma samt bedömning av påverkan och konsekvenser hänvisas till avsnitt 3.1 i Bilaga F.1 till SEZ-kompletteringen, samt avsnitt 5.1.1 i Bilaga B.9 till SEZ-ansökan.

framförs i huvudsak i deras första yttrandet, dvs. *innan* Fågelföreningarna hade tagit del av Bilaga E.1 till Natura 2000-kompletteringen. Av Fågelföreningarnas kompletterande yttrande framgår i princip endast ett konstaterande att ”inget i underlaget ger skäl att ändra tidigare redovisad inställning”.

44. De inventeringar som Bolaget låtit genomföra *efter* Natura 2000-ansökans ingivande har syftat till att verifiera befintligt kunskapsunderlag och data (inklusive tidigare genomförda inventeringar). För att efterkomma kompletteringsönskemål och inkomna synpunkter samt till undvikande av missförstånd har Bolaget låtit förtydliga vissa redovisade bedömningar och slutsatser. I motsats till vad Fågelföreningarna har anfört bekräftar tillkommande inventeringar de tidigare bedömningar som Bolaget redogjort för. Bolaget vidhåller att kunskapsläget om alfågel och dess migrationsrutter är tillfyllest för att kunna bedöma den ansökta verksamhetens eventuella påverkan på arten, vilket utvecklas i det följande.
45. Arten har observerats i låga antal vid de inventeringar som genomförts inom området.¹⁰ De flyginventeringar som genomförts under vintern 2022–2023 bekräftar även tidigare bedömningar av Auroras marginella betydelse som födosöksområde och viloplats för arten under den period som alfåglar vistas i Östersjön.¹¹
46. Även vid ett konservativt beräknat worst case-scenario uppskattas maximalt 0,7 promille av hela den övervintrande populationen av alfågel i Östersjön kunna trängas undan från området, vilket innebär en obetydlig påverkan med hänsyn till områdets mycket begränsade betydelse som födosöksområde.¹²
47. Vad gäller alfågelnas migrationsmönster har det i tidigare inlämnat underlag konstaterats att detta följer motsvarande migrationsstråk som övriga sjöfåglar. Detaljerade analyser av alfåglarnas flygriktning har gjorts i samband med de omfattande flyg-, radar- och båtinventeringar som Bolaget låtit genomföra.¹³ Bolaget vidhåller därmed att underlaget är fullt tillräckligt för att en väl underbyggd bedömning av påverkan på alfågel ska låta sig göras.

¹⁰ Se avsnitt 3.1 i Bilaga E.1 till Natura 2000-kompletteringen.

¹¹ Se avsnitt 2.2.1 i Bilaga F.1 till SEZ-kompletteringen.

¹² Se avsnitt 3.1 i Bilaga E.1 till Natura 2000-kompletteringen.

¹³ Se bl.a. avsnitt 3.2 i Bilaga E.1 till Natura 2000-kompletteringen.

48. De visuella räkningarna från båtinventeringarna som genomförts under vår- och höstmigration 2022 samt under vårmigration 2023 indikerar att cirka tio gånger fler alfåglar såväl vår som höst väljer att migrera öster om Gotland jämfört med mellan Öland och Gotland i det västra migrationsstråket, vilket bekräftar bedömningen om att vindpark Aurora *inte* ligger inom det huvudsakliga migrationsstråket för alfågel. Det betyder att det worst case-scenario som användes i MKB verkligen är ett ytterst konservativt worst case-scenario.

C.2.4.2 *Missvisande redogörelser för vetenskapliga studier och migrationsrörelser*

49. Fågelföreningarna har framfört synpunkter på Bolagets sammanfattning av studien av Quillfeldt m.fl. (2021) avseende alfågeln flyttningsrörelser i Östersjöområdet, och menar bl.a. att Figur 4 och tillhörande bildtext i Bilaga B.3 till SEZ-ansökan (*Översikt över migrationsmönster för alfågel*) ger en förenklad bild av rörelsemönstret samt vinklar fakta i den ursprungliga artikeln. Därtill har Fågelföreningarna anfört att Bolagets redovisning av alfågeln migrationsrörelser är missvisande och motsägelsefulla.
50. Enligt den aktuella studien är Finska viken, Rigabukten, Hoburgs bank, Norra och Södra Midsjöbanken, Pommerska bukten och Slupsk bank betydelsefulla områden i Östersjön för rastande och övervintrande alfåglar. Flygvägarna för alfåglar mellan dessa områden korsar enligt såväl studien som Bolagets inventeringar inte mer än *undantagsvis* lokaliseringen av Aurora. Bolaget delar därför inte Fågelföreningarnas uppfattning om hur studien har framställts och vidhåller att denna, tillsammans med Bolagets egna inventeringar, visar att området är av begränsad betydelse för alfågeln.
51. Bolaget delar inte heller Fågelföreningarnas uppfattning gällande redovisningen av alfågeln migrationsmönster. I Quillfeldt m.fl. (2021) presenteras resultat från en studie med GPS-försedda alfåglar. Materialet utgör ett litet stickprov men indikerar att alfåglar *inte* passerar väster om Gotland vid migration mer än i mycket begränsad omfattning.
52. Vidare visar, såsom redogjorts för i Bilaga E.1 till Natura 2000-kompletteringen, såväl tidigare studier som inventeringar genomförda inom ramen för förevarande prövning att alfågeln migrationsstråk följer samma huvudsakliga migrationsstråk som övriga sjöfåglar. Mot bakgrund av de synpunkter som framförts av

Fågelföreningarna ser Bolaget emellertid behov av att göra följande förtydliganden avseende uppgifter om alfågeln migration från utförda inventeringar:

- Ett fåtal alfåglar har observerats inom området för Aurora i samband med radarstudier från båt utförda under vår- och höstmigrationen. Det har emellertid inte handlat om dagliga observationer ens under artens primära migrationsperioder.
- Under vårmigrationen 2022 och 2023 räknades totalt 536 alfåglar från observationspunkter på eller i utkanten av området för Aurora. För över 90 % av individerna var flygriktningen mot nord eller nordost. Vidare visar radarföljningar av alfåglar som har passerat Aurora under vårmigrationen att dessa har passerat i den västra kanten av projektområdet i riktning mot nordost och den gotländska västkusten.

53. Sammantaget bekräftar utförda studier de redovisningar och bedömningar som gjorts i aktuellt ärende. Alfågel bedöms inte påverkas av Aurora vindpark under deras vår- eller höstmigration.

C.2.5 Tobisgrissla

54. Såvitt gäller tobisgrissla har Fågelföreningarna kort konstaterat att Natura 2000-kompletteringen inte innehåller någonting som stärker Bolagets bedömning av påverkan på arten. Fågelföreningarna har emellertid inte närmare angett i vilka avseenden som underlaget bedöms vara bristfälligt. Bolaget vidhåller att de kompletterande migrationsstudier och inventeringar som utförts innebär att kunskapsläget är tillräckligt för att en bedömning av verksamhetens påverkan på tobisgrisslan ska vara möjlig.¹⁴

C.2.6 Omfattningen av genomförda inventeringar

55. Fågelföreningarna anser att migrationsstudier måste göras under flera års tid eftersom migrationsvägarna kan variera beroende på bland annat väderförhållanden. Bolaget vill i denna del framhålla att ytterligare inventeringar har genomförts under 2022 och delar av 2023, vilka har redovisats i samband med kompletteringarna av

¹⁴ Se avsnitt 4 i Bilaga E.1 till Natura 2000-kompletteringen.

både Bolagets tillståndsansökan enligt Natura 2000 och enligt SEZ. Därtill planeras ytterligare inventeringar genomföras under 2023 för att förstärka kunskapsunderlaget inför framtida undersökningsprogram som syftar till att undersöka migrerande fåglars rörelsemönster och undvikandegrad i förhållande till vindparken.¹⁵ Bolagets bedömning om att vindpark Aurora sammantaget inte medför någon påverkan på eller några effekter för de utpekade arternas populations- och bevarandestatus kvarstår även efter de tillkommande inventeringarna.

56. I tabellen nedan presenteras samtliga utförda inventeringar för vindpark Aurora. Det omfattande underlag som har lämnats in bedöms vara fullt tillräckligt för att göra de bedömningar av verksamhetens påverkan på utpekade arter inom Natura 2000-området som krävs för att artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet ska anses uppfyllt.¹⁶

Datum	Metod	Kommentar
8 januari 2021	Visuell inventering med flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
28 februari 2021	Visuell inventering med flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
23 mars 2021	Visuell inventering med flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
20 juni 2021	Visuell inventering med flyg	Sommarförekomst
12 augusti 2021	Visuell inventering med flyg	Sommarförekomst
Hösten 2021: 13 dagar	Migration: LiDAR ¹ från flyg	Höstmigration
18 december 2021	Inventering från båt	Alfågel, tobisgrissla, sillgrissla och tordmule
9 januari 2022	Visuell inventering med flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
23 mars 2022	Visuell inventering med flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
Våren 2022: 18 dagar	Migration: radarstudie från båt	Vårmigration
9-12 april 2022	Visuella observationer samt radar, från båt	Vårmigration
27 april – 5 maj 2022	Visuella observationer samt radar, från båt	Vårmigration
25-30 maj 2022	Visuella observationer samt radar, från båt	Vårmigration

¹⁵ Se Bolagets villkor 23 härom i SEZ-ansökan jämte SEZ-kompletteringen.

¹⁶ Se Bilaga F.1 och underbilaga F.1.B till SEZ-kompletteringen för en sammanställning av såväl resultat som metodik för genomförda inventeringar. Utförda inventeringar följer vedertagen metodik inom området vilket innebär att insamlad data är kvalitetssäkrad och jämförbar med andra studier. Väder- och vindförhållanden samt tidpunkten för respektive inventering har en stor betydelse för resultatet av inventeringarna. Stor vikt har lagts vid planeringen av inventeringstillfällen och metodik, samt baserat på olika arters fenologi, för att studierna ska ge så rättvisande resultat som möjligt.

Datum	Metod	Kommentar
Våren 2022: 35 dagar	Migration: radarstudie vid Ölands södra udde	Vårmigration
31 maj - 2 juni 2022	Inventering från båt	Alkor
Hösten 2022: 21 dagar	Migration: radarstudie från båt	Höstmigration
1-6 september 2022	Visuella observationer samt radar, från båt	Höstmigration
25 september – 3 oktober 2022	Visuella observationer samt radar, från båt	Höstmigration
16-23 oktober 2022	Visuella observationer samt radar, från båt	Höstmigration
Hösten 2022: 60 dagar	Migration: radarstudie vid Ölands södra udde	Höstmigration
27 november 2022	Visuell inventering med flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
9 januari 2023	Visuell inventering med flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
22 februari 2023	Visuell inventering från flyg	Alfågel, sillgrissla och tordmule
Våren 2023: 20 dagar till	Migration: radarstudie från båt	Vårmigration
29-31 mars 2023	Visuella observationer samt radar, från båt	Vårmigration
22-29 april 2023	Visuella observationer samt radar, från båt	Vårmigration
21-29 maj 2023	Visuella observationer samt radar, från båt	Vårmigration
12 juni 2023	Visuell inventering från flyg	Sommarförekomst

C.2.7 Bottenförhållanden inom verksamhetsområdet

57. I motsats till vad Bolaget har anfört i ingivet underlag avseende botten i verksamhetsområdet menar Fågelföreningarna att dessa inte har varit syrefattiga respektive syrefria under åren 2019 och 2020, och att det inte är möjligt att utgå från att utbredningen av syrefattiga och syrefria botten i Östersjön kommer att fortgå under vindparkens livslängd. Vidare menar Fågelföreningarna att Bolagets påstående om att botten inte hyser bra förutsättningar för musslor och tånglake (vilka utgör viktiga födokällor för alfågel och tobisgrissla) är felaktigt.
58. Alfågel och tobisgrissla födosöker regelbundet ner till cirka 30 meters djup, men alfågeln kan *undantagsvis* födosöka ner till cirka 55 meters djup. Det innebär att i princip hela det område som omfattas av den planerade vindparken är olämpligt för födosök för båda arterna, till följd av de djupförhållanden som råder, och detta oberoende av om botten hyser lämpliga förutsättningar för exempelvis musslor och tånglake eller inte, vilket även påpekas av Fågelföreningarna i deras yttrande.

59. Bolaget har genomfört hydrografiska och bentiska undersökningar under perioden 2020–2022 i syfte att öka kunskapen om det planerade vindparksområdets fysiska och biologiska förhållanden.¹⁷ Bedömningen att bottenarna inom Aurora i huvudsak inte är gynnsamma för blåmusslor och tånglake baseras på flertalet faktorer i kombination med varandra, bland annat områdets djup- och substratsförhållanden samt förekomsten av syrefria eller syrefattiga bottenar. Därtill bekräftas bedömningen av genomförda bottenundersökningar. De förutsättningar som råder för bottenarna inom vindpark Aurora kan således inte jämföras med de förutsättningar som råder vid bottenarna kring utsjöbankarna inom det angränsande Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna.

C.3 Naturtyper

60. För att tillse att ingen påverkan sker på de utpekade naturtyperna sandbankar och rev, har HaV framfört att sedimentspridning behöver övervakas inom ramen för kontrollprogrammet för att tillse att den i underlaget uppskattade sedimentspridningen inte överskrider.
61. Bolaget har ingen erinran mot HaV:s uppfattning att kontrollprogrammet bör omfatta övervakning av sedimentspridning. En sådan mätning regleras lämpligen inom ramen för kontrollprogrammet enligt vad som framgår av villkor (12).

C.4 Sjöfart

62. Transportstyrelsen har upplysningsvis framfört att fartygstrafiken som idag passerar området kan komma att förskjutas i riktning mot Natura 2000-området till följd av Bolagets föreslagna säkerhetsavstånd. Verksamhetens påverkan på sjöfart liksom frågan om säkerhetsavstånd till undvikande av olyckor har bedömts inom ramen för SEZ.¹⁸
63. Den eventuella förskjutningen av sjöfarten från vindpark Aurora (i riktning mot Natura 2000-området) bedöms endast bli marginell och konsekvenserna av en sådan

¹⁷ Undersökningarna samt resultaten av undersökningarna beskrivs närmare i Bilaga F.4 till SEZ-kompletteringen. Videoundersökningar genomfördes på 57 stationer vid två tillfällen under maj/juni samt augusti 2022. Undersökningarna omfattade vindparksområdet samt ett delområde i det angränsande Natura 2000-området.

¹⁸ Se särskilt de fördjupade bedömningar som gjorts i avsnitt 3.6 i Bilaga F till SEZ-kompletteringen.

eventuell förskjutning bedöms bli försumbara. Som framhållits i SEZ-kompletteringen kommer vindparken inte att vara avlyst för fartygstrafik. Valet av alternativa rutter för en del av den trafik som annars hade passerat igenom verksamhetsområdet skulle kunna leda till en viss ökning av trafiken i fartygsstråken runt den planerade vindparken. Det skulle emellertid endast vara fråga om någon eller några enstaka procent. En ökning av trafiken i fartygsstråken kommer inte medföra att all fartygstrafik förskjuts i riktning mot Natura 2000-området utan fartygstrafiken kommer även, beroende på riktning och farled, förskjutas bort från Natura 2000-området. Konsekvenserna av en ökning av fartygstrafiken bedöms i ljuset av ovan bli försumbara, se mer härom i avsnitt 3.6.6 i Bilaga F till SEZ-kompletteringen.

C.5 Olycksrisk och hantering av kemikalier och oljespill

64. Fågelföreningarna har framfört synpunkter avseende Bolagets bedömningar av risken för fartygskollisioner samt medföljande effekter såsom oljeutsläpp från vindkraftverk. Därtill har de anfört att det faktum att fasta byggnationer uppförs kommer att medföra att sjö- och miljöräddningsinsatser försvåras då det inte längre är öppet hav.
65. Bolaget hänvisar i denna del till vad som anförts under avsnitt B.3 i Natura 2000-kompletteringen.¹⁹ Som uppges i denna har Bolaget i SEZ-ansökan villkorsvis föreslagit att låta upprätta en beredskaps- och räddningsplan.²⁰ Bolaget vidhåller att de bedömningar och åtaganden som gjorts i SEZ-ansökan kommer att säkerställa en god beredskap och hantering av såväl olyckor som möjligheten till sjö- och miljöräddningsinsatser även för det fall en olycka skulle ske intill det närliggande Natura 2000-området. Något skäl att reglera frågan ytterligare inom ramen för denna prövning saknas därmed. Ett sådant tillvägagångssätt skulle i stället riskera att resultera i dubbla och/eller motsägelsefulla villkorsregleringar.

C.6 Avvecklingsplan

66. HaV har föreslagit att Natura 2000-tillståndet bör förenas med ett villkor innebärandes att en avvecklingsplan ska tas fram inför avvecklingen av

¹⁹ Se även avsnitt 1.3 i Bilaga E till Natura 2000-kompletteringen.

²⁰ Se villkor 18 i SEZ-ansökan.

verksamheten. Avvecklingsplanen ska syfta till att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att undvika störningar från arbeten som kan skada Natura 2000-området på ett otillåtet sätt samt att området återställs till ett skick som är förenligt med gällande Natura 2000-bestämmelser.

67. En avvecklingsplan för den samlade verksamheten föreslås redan av Bolaget inom ramen för SEZ-tillståndet. Bolaget ser en stor fördel (för att undvika dubbelregleringar och därmed öka tydligheten och underlätta för tillsynsmyndigheten som ska utöva tillsynen m.m.) att krav på avvecklingsplanen även fortsatt ska regleras i SEZ-tillståndet. Bolaget har däremot ingen erinran mot att det förtydligas att vederbörlig hänsyn ska tas till Natura 2000-området och de däri skyddade intressena under avvecklingsfasen. Bolaget föreslår därför ett nytt villkor enligt nedan.

	Ändringsversion	Ren version
(13)	N/A	Vid avveckling av verksamheten ska Bolaget säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att begränsa störningar från avvecklingsarbeten som kan skada Natura 2000-området på ett betydande sätt. Återställandet av området ska ske till ett skick som är förenligt med gällande Natura 2000-bestämmelser.

C.7 Effekten av luftströmningen från vindkraftverken

68. SMHI har framfört att den påverkan på luftströmningen som vindkraftverken ger kan orsaka icke-försumbara regionala förändringar av strömmar, skiktning och ekosystem i det omgivande havet. Enligt myndigheten bör denna effekt kvantifieras innan slutsatser om obetydlig påverkan på Natura 2000-området kan dras.
69. Bolagets bedömning av påverkan orsakad av förändringar i bl.a. strömmar, skiktning och vågfält har beskrivits i avsnitt 3 i Bilaga F.2 till SEZ-kompletteringen. Med anledning av SMHI:s synpunkter om eventuell påverkan på Natura 2000-området ges nedan en kort sammanfattning av de viktigaste slutsatserna.

70. Betydande förändringar av hydrografiska förhållanden kan leda till att primärproduktion och andra delar av det marina ekosystemet i Natura 2000-området förändras. Såsom redovisats i underlaget bedömer Bolaget emellertid, med stöd av tillgängliga studier och vetenskaplig litteratur, att den sammanlagda effekten av förändringar i de hydrografiska förhållandena, när vindparken är i drift, kommer att bli liten och inte leda till någon betydande förändring som påverkar vattenmiljön.
71. Såvitt avser strömmar bedöms vindpark Aurora medföra begränsade effekter i området. Därtill är det mycket osannolikt att den vertikala blandningen som uppstår nedströms fundamenten inom vindpark Aurora skulle ha någon mätbar påverkan på skiktningen i området. Gällande påverkan på vågor kan vindpark Aurora leda till marginellt lägre våghöjder och energiinnehåll i vågfältet i lä av parken. Detta förväntas dock inte ge upphov till någon negativ miljöpåverkan.
72. Därtill tillkommer att det främst är nordliga vindar som skulle kunna medföra en eventuell effekt på Natura 2000-området. Nordliga (och ostliga) vindar hör emellertid inte till de vanligaste vindriktningarna i området, vilket ytterligare minskar sannolikheten att en sådan effekt skulle kunna uppstå i Natura 2000-området och påverka dess utpekade arter och livsmiljöer.

D. Avslutande kommentarer

73. Sammanfattningsvis konstaterar Bolaget att HaV:s synpunkter med avseende på tumlare tillgodoses genom föreslagna ändringar av villkor (3) och (9) respektive (6); att prövningens avgränsning till att endast omfatta påverkan på utpekade arter och livsmiljöer inom Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna är korrekt; att Bolagets kunskapsunderlag avseende alfågel och tobisgrissla är gediget och robust för att ge stöd åt bedömningen att vindparken inte kommer att få någon påverkan på dessa arter och att övriga för Natura 2000-prövningen relevanta synpunkter är tillfyllest besvarade av Bolaget.
74. I ljuset av de nu föreslagna villkorsjusteringarna och mot bakgrund av vad som har anförts i tidigare ingivet underlag och i förevarande yttrande bedömer Bolaget att ansökan är komplett, och att det står klart att vindpark Aurora inte kommer att få en betydande påverkan på Natura 2000-området för vilket tillstånd söks. Något hinder för Länsstyrelsen att bevilja sökt Natura 2000-tillstånd föreligger därmed inte.

Malmö den 13 september 2023

AUR ENERGIPARK AB, genom

Therese Strömshed

Madeleine Edqvist

Matilda Borgcrantz

BILAGOR

G. Konsoliderad villkorskatalog

H. Länshänvisning till tidigare ingivet underlag